

מאוצרות הפרשה

הדלקה עושה מצוה

בהלכות נר חנוכה מצאנו הלכה מיוחדת מאוד: "הדלקה עושה מצוה" (שבת כ"ב). אם הדלקתי נר חנוכה, ואחרי חצי דקה הוא כבה; יש מספיק שמן, הפתילה מסודרת היטב, בית החנוכה מוגן על הגרות מהרוח, אך בכל זאת, אורו של נר אחד מתעמעם לפתע, והוא כבה – מעיקר הדין איני מחוייב להדליק אותו שוב. אני עומד עדין ליד החנוכה, הגפרורים ביד, אם אני רוצה – אני יכול להדליק, אבל איני מחוייב. כבר קימתי את המצוה בהדלקה הראשונה. איך יתכן? והלא כל מטרת הדלקת נר חנוכה היא פרסום הנס? במחצית הדקה שהנר דלק, איש לא הספיק לראותו והוא לא תרם במאומה לפרסום הנס? אף על פי כן, הדלקה עושה מצוה! המצוה היא עצם ההדלקה, ולא הבהובת של השלהבת בראש הנר, כפי שאנו מברכים: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של חנוכה".

לומד מכאן הישפת אמת, לימוד נפלא: לא היהודי עושה את פרסום הנס, אלא הקב"ה. אתה יכול לעשות רק את הפעולה הראשונית – את ההדלקה, ובה אתה מחוייב, מה יצא ממנה? על מי היא תשפיע? למה היא תגרום בעתיד? האם יתכן שדוקא הנר הקטן שלי יזיז למישהו משהו בלב? כל זה בידיו של הקב"ה. בהדלקת נר חנוכה אנו מבטאים את הידיעה שעצם ההדלקה היא המצוה – שהקב"ה רוצה את הפעולות הקטנות והמקומיות שלנו, ואת האמונה בכך שאם אנו נעשה את המוטל עלינו, הוא ידאג לכל השאר.

גם בחצי שעה אפשר לעשות הרבה!

זמן הדלקת נר חנוכה מלמד אותנו על הבט נוסף בענין זה: לו היו שואלים אותנו כיצד ומתי כדאי לעשות פרסום לנס, מסתבר שהיינו חושבים על משהו בכוון של מודעות רחוב ענקיות, ואם רוצים דווקא על ידי נר – אז להקפיד על נר נשמה שידלוק במשך כל הלילה, וגם במשך היום שאחרי... אבל את פרסום נס החנוכה אנו עושים באמצעות שלהבות קטנות. לא רק זאת, אלא שאנו מדליקים אותן בסוף היום, ולמחצית השעה בלבד. לא מוכרחים יותר מזה. כמה אנשים עוברים ברחוב בדיוק במחצית השעה הזו? כמה מתוכם רואים את הנרות שלנו? איזה מין פרסום זה?

אמר רבי יצחק הוטנר זצ"ל: רצה הקב"ה ללמדנו שיהודי הבוטח בו, ומאמין שהוא מצדו יעשה מה שביכולתו, והקב"ה יעזור לו הלאה – גם מחצית השעה האחרונה של היום מספיקה לו. לפעמים אדם מוצא את עצמו בדקות האחרונות של ה"סדר", ברגעים האחרונים של היום; הוא כבר עיף, וכל היום הלך לו... והוא חושב לעצמו: בדיוק בדקות הללו אספיק משהו? שווה לפתוח ספר בשביל רגעים ספורים? נר חנוכה מלמד אותנו שכן, בודאי! אמנם אם היית עושה יותר היית זוכה ליותר, אבל אם לא עלה בידך – אל תזלזל בערכם של רגעים קצרים ושל מעשים קטנים. אתה תדליק את הנר, ואפילו למחצית השעה בלבד, והקב"ה ילבה את השלהבת שהעלית, ויהפוך אותה לאור גדול.

(רבי גואל אלקריף שליט"א, דורש טוב)

ויהי מקץ שנתים ימים (מא, א)

במדרש רבה כתוב "קץ שם לחושך, קץ שם ליוסף כמה יהיה בבית האסורים, כיון שהגיע הקץ ופרעה חולם" ע"כ. וביאר הבית הלוי שאדם שהרויח ממון ע"י יגיעה, נראה לו שכל הרויח בא ע"י יגיעתו, ובאמת אין זה כן, אלא שמשמים נגזר עליו שירוויח ממון, ועל כן יגע והצלח והרויח, וזה כונת המדרש שאין זה שפרעה חלם ולכן יוסף יצא מבית האסורים, אלא שיוסף היה צריך לצאת מבית האסורים ולכן "ופרעה חולם".

ונחלמה חלום (מא, יא)

היה פעם אברך יקר בעל תשובה שחלם שאביו שלא היה שומר תורה ומצוות הגיע אליו וביקש ממנו שילמד בשבילו ויאמר עליו קדיש, הוא הגיע למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל וסיפר לו את החלום, ראש הישיבה זצ"ל אמר, מסכן, איזה מסכן האבא הזה, שצריך לבוא לעשות שנוור אצל הילדים, איזה בושה זה לבקש מהילדים שנוור. ואז מרן נכנס לחדר שלו, ושמעו איך שהוא אומר לעצמו, 'אהרן, אהרן, אל תהיה שנוור, אל תסמוך על הילדים שלך, אלא תלמד ותלמד'.

ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלוקים את כל עמלי (מא, נא)

שואל ה"משך חכמה", מדוע לא כתוב "כי אמר כי נשני אלוקים" כמו בכל מקום בתורה כשכתוב על קריאת שמות, וכמו אצל לאה "ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעיניי"? ומתרץ, יוסף נשבע לפרעה שלא יגלה להמון העם שפרעה לא יודע לדבר לשון הקודש, לכן נמנע מיוסף להסביר בקול מדוע קרא בשם הזה, רק חשב כך בליבו.

מעט צרי ומעט דבש (מג, יא)

צריך ביאור למה הקפיד שיהיה רק מעט דבש ומעט צרי?

ויש לומר דהנה באמת ליתן מתנה לעכו"ם היא איסור דלא תחנם, אלא דהכא היה מותר מפני שהיה זה לצורך למצוא חן בעיניו, וכיון ששיער שבמעט צרי ומעט דבש כבר יהא זה מנחה המספקת לחצותו ולישא חן בעיניו, שוב כל הוספה היא מתנת חינם ואסורה באיסור לא תחנם,

לכן אמר שלא יתנו כי אם מעט מהצרי והדבש. (הנאון רבי חיים פינשטיין שליט"א)

ויאמר אליהם אביהם שובו שברו לנו מעט אוכל (מג, ב)

צריך ביאור למה אמר להם שיביאו רק מעט אוכל, ולמה שלא יביאו אוכל כמידת הצריך להם למחסורם? ונראה לבאר דהנה לעיל (מב, א) כתוב זירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, ופירש רש"י למה תראו עצמכם בפני בני ישמעאל ובני עשיו כאילו אתם שבעים כי באותה שעה עדיין היה להם תבואה, ול"נ פשוטו למה תתראו למה יהיו הכל מסתכלין בכם ומתמיהים בכם שאין אתם מבקשים לכם אוכל בטרם יכלה מה שבידכם. ומבואר שהטעם שצויה יעקב שירדו למצרים לא היה בשביל להביא אוכל, אלא רק מטעם דלמה תתראו, ולפי"ז יש לומר דלכן אמר להם להביא רק מעט, כי באמת אין צריך את האוכל ממצרים וכל ההשתדלות אינה אלא שלא להראות עצמן שבעים, ולזה הרי גם במעט סגי. (הנאון רבי חיים פינשטיין שליט"א)

העונש – מלמד על חטא שיש לתקן!

וַיֹּאמֶר אֶל אֶחָיו הַשֵּׁשֶׁב פֶּסֶפִּי וְגַם הִנֵּה בְּאִמְתִּיחַתִּי יֵצֵא לְבָם וַיִּחְרְדוּ אִישׁ אֶל אֶחָיו לֵאמֹר מִה זֹאת עֲשֵׂה אֱלֹהִים לָנוּ. וַיָּבֹאוּ אֶל יַעֲקֹב אֲבִיהֶם אַרְצָה כְּנָעַן וַיְגִידוּ לוֹ אֵת כָּל הַקְּרֹת אֲתֶם לְאָמֶר (מ"ב, כ"ח – כ"ט) בפרשיות אלו, אנו למדים על כוחם וגבורתם של האחים הקדושים, אשר לבדם היכו את כל אנשי שכם, ואף איימו לבסוף על יוסף כי אם לא ישלח עמם את בנימין – יחריבו את כל מצרים! מעתה, יש להתפלל: מה פשר החרדה הרבה שאחזה בהם כעת? האם הם חששו שלא יוכלו לאלץ את יוסף לתת להם שבר בשנות הרעבון? האם מי שביכולתם להחריב את כל מצרים – לא יוכלו ליטול בכח הזרוע את הנחוץ להם כדי חייהם אם לא יקבלו זאת בדין?

המעשה הבא יבהיר את התשובה היטב: היה זה באחד הימים, כאשר סיפרו לגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל כי החלב, אשר הורתח בסיר במטבח הבית – גלש ועלה על גדותיו, כאשר חלק ניכר ממנו נשפך והלך לאבדון... כאשר שמע רבי איסר זלמן את הדברים, נענה על אתר ואמר: "אני יודע בדיוק למה קרה הדבר... בכל יום, ישנו עני הפוקד את ביתנו, ומקבל שתי פרוטות... היום לעומת זאת – נתנו לו פרוטה אחת בלבד, ואין לי ספק כי שיעור החלב שנשפך עולה לפי החשבון כשיעור של פרוטה, אותה פרוטה שמענו מהעני!".

ועוד הוסיף רבי איסר זלמן ואמר: "אולי תתמהו, מנין לי כי זה החשבון... אולם אספר לכם דברים כהווייתם! היה זה ביום מן הימים, כאשר הגיעו אל הגאון רבי חיים מוולאז'ין, וסיפרו לו כי דלי המים ניתק מהחבל ושקע בבור – כך שלא ניתן לחלצו... כאשר שמע רבי חיים את הדברים, הוא התכנס בינו ובין עצמו והחל עורך חשבון מה. לאחר מכן, הפריש כמה פרוטות לצדקה, ואז אמר: 'כעת, תצליחו לחלץ את הדלי מהבור!'... ואכן, כך היה. "לאחר מעשה, הסביר רבי חיים ואמר: 'כידוע, מנהגי להפריש חומש מכל סכום שמזדמן לידי. אולם הבוקר – התעורר ספק לגבי סכום מסויים, האם הופרש ממנו חומש או מעשר בלבד, ומאחר שהמעשר כבר הופרש בודאי – פסקתי לקולא, והוריתי כי ניתן להשתמש בכסף המדובר..."

"כעת, כאשר נודע לי על הדלי ששקע בבור, ערכתני שוב את חשבון הפרוטות המסופקות, שכן הגעתי למסקנה שלא היה עלי להקל כגון דא... ואכן, מיד לאחר שהשלמתי את החסר והפרשתי את הפרוטות הללו לצדקה – נחסך הנזק והדלי חולץ בשלום ממעמקי הבור!".

הרי לנו, כיצד יכולים היו גדולי ישראל בראייתם הזכה, בעיני הבדולח המאירות שלהם, להבין איזה חטא גרם לכל נזק ותקלה שבאו לידם, וכך – היה ביכולתם לתקן את המעוות, וממילא – להסיר את התקלה אחר שכבר לא היה בה צורך...

ומכאן תשובה לשאלתנו, כפי שמבאר הגאון רבי משה חברוני: שכן אמנם, חרדתם של האחים הקדושים לא היתה מפני צעד כזה או אחר בו ינקוט יוסף... עם צעדים מעין אלו – הם היו יכולים להתמודד בקלות! החשש שלהם היה רק משום שהם פשפשו במעשיהם, ולא הצליחו להבין מה הסיבה הרוחנית שגרמה לעונש הזה! כדרכם של צדיקים, הם הבינו כי מאחורי ההתרחשויות הגשמיות – מסתתר חטא רוחני, והם נחרדו למחשבה כי הם לא יצליחו לגלות את החטא הזה ולשוב עליו בתשובה! (מתוך "ללמדך" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הבטיח לתת לו את הסופגניות שיישארן בסוף היום, ולכן שיכנע את חברו לקנות במקום אחר

שאלה: בחור עמד ליד חנות לממכר מאפה, והריח ריח סופגניות, המוכר ראה אותו עומד נבוך מחוץ לחנות, הבין שהוא רוצה סופגניות אך אין לו כסף, אמר לו תבוא כל יום בעשר כשאני סוגר את החנות, ואתן לך את כל הסופגניות שיישארן. הבחור מאוד שמח והודיע לכל אחיו ואחיותיו שבלילה יביא להם סופגניות רבות, הבחור הגיע לחנות כבר ברבע לעשר והמתין לסגירת החנות, בשעה חמשה לעשר הוא רואה את חברו מגיע לקנות חמש עשרה סופגניות בשביל משפחתו, הבחור, נפלו פניו, שהרי הוא כבר הבטיח לאחיו להביא להם סופגניות, ולא היה יכול להתגבר על יצרו. הוא ניגש לחברו ואמר לו: "שמע, בחנות הסמוכה בעוד עשרה מטר יש סופגניות הרבה יותר מוצלחות וטעימות מאשר בחנות הזאת". אכן החבר הלך לשם וקנה את הסופגניות. בשעה עשר קיבל הבחור את חמש עשרה הסופגניות שנשארו בחנות, אך לאחר שאכלו ושבעו, התחיל לבו נקפו, אולי עבר על איסור גזל, שהרי הוא שילם רעה תחת טובה, וכדי לקבל את הסופגניות הפסיד לבעל החנות את הכסף שהיה יכול להרוויח במכירתם, מה דינו? **תשובה:** הבחור צריך לשלם לבעל החנות על כל החמש עשרה סופגניות, כי זו הייתה נתינה בטעות, שאילו היה יודע בעל החנות שאחד רצה לקנות את הסופגניות, והבחור שכנע אותו שלא לקנותו, כדי לקבלם במתנה, לא היה נותן לו, ולכן כל הנתינה הייתה בטעות. המשפחה אכלה את הסופגניות של בעל החנות, שלא נתנם אלא בטעות, ולכן צריך לשלם עליהם את מחירם המלא. אף שעדיין יש לומר, שבחמשה לעשר, כאשר שכנע את חברו שלא לקנות בחנות זו, לא עשה אלא גרמא בלבד, ואילו הבחור לא היה לוקח את הסופגניות, לא היה צריך לשלם על נזק זה שעשה לבעל החנות, וכאשר לקח את הסופגניות בשעה עשר כבר נתייאש בעליה ממנה, כי כעת כבר אין מי שיקנה ממנו. יש לומר שהרי זה דומה לגולן, שכתב ב'נתיבות' (סי' שס"א סק"ב), שמיד שבא על האדם לסטים מזויין, יש כבר ייאוש, ואם אחר לקחו זכה בה, אבל הליסטים עצמו, אינו יכול לומר כשלקחתי כבר לקחתי לאחר ייאוש, שהגולן ודאי נעשה גולן עליו, דהא מחמתו בא היאוש כיוון שבא לגולו. והוא הדין בענייננו, שמחמת הבחור הזה בא הייאוש, ולכן חייב לשלם, שהרי הזיק את בעל החנות, ואף שאינו אלא מבטל כיסו של חברו שפטור, מ"מ כתב ב'אורחות המשפטים' (ח"ג אות כ"ו) בשם 'חושן אהרן', שהמבטל כיסו של חברו פטור, היינו דווקא כשאין למבטל הנאה מזה, אבל אם יש לו הנאה מזה, הרי זה נהנה במקום שחסר חברו וחייב לשלם. אמנם אפשר לחלק שמבטל כיסו של חברו, היינו שעושה מעשה בידיים, שתופס מעותיו של חברו, ואינו מניח לו להרוויח, משא"כ הכא שרק שידל את חברו שלא יקנה אצלו. מ"מ נראה שהוא חייב, והרי זה דומה למה שכתב ב'שו"ת חתם סופר' (חור"מ סי' ע"ט), על מי שנמצא בחנותו של חברו, ובא חברו ושידלו לקנות אצלו שהוי כגול. וא"כ ה"ה בענייננו, שהרי לולא החבר הזה, היה הוא בוודאי קונה בחנות זה, והוא שידלו שיקנה במקום אחר כדי להרוויח ולקבל את הסופגניות ולכן חייב לשלם על הסופגניות. (הגר"י זילברשטיין שליט"א)

חידה שבועית

אני מנחם קלו. יש לי שפה. אצל אני לא מנחם מי אני?

תשובה לחידה פרי"ש: בצעף (לחיד) השמוש בצעף היה לצורך כסוי ולא להגנה ממוג אויר. תשובה לחידה: אם החרד היה של הגנב הוא לא היה דופק הוא היה פותח עם המפתח!

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות ה"ה אברהם – שהרבני להולדת הבן הנכד משפחת ורדיגר להולדת הבת משפחת לנדסמן לבר מצוה
משפחות בקר-שווייצר-קרייסמן להולדת הבן הנכד הנין משפחת בלומר לנשואי הבן משפחות פרלה לאירוסי הבת
גני הדר-עמישב: משפחות גרוסמן – שלזינגר להולדת הבת הנכדה משפחות וקסלר לאירוסי הבת הנכדה משפחת פיק לנשואי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

